

ועדת צרכים מיוחדים בקיבוץ מתחדש / איילת ריך-מיכאלי, עו"ד

לאחרונה (12.1.17) פרסם רשם האגודות השיתופיות גילוי דעת בעניין הועדה לצרכים מיוחדים בקיבוץ מתחדש*. מפאת חשיבות הדברים לכלל הקיבוצים בחרתי להקדיש טורי לנושא ולהביא בפניכם את עיקרי חוות דעתו של כבוד הרשם. ללא ספק, קיימת חשיבות ללמידת חוות הדעת אשר מבהירה את עמדת כבוד הרשם באשר להוראות הדין בסוגיה הרלוונטית לכל קיבוץ וקיבוץ. צרכים מיוחדים הינם צרכיהם הייחודיים של חברים בתחומי הבריאות, הסיעוד והחינוך, ולגבי חברים שיש להם תלויים – גם הצרכים הייחודיים של התלויים בהם וצרכי החזקתם וחינוכם של התלויים שהם בגירים.

תקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), תשס"ו-2005 (להלן: "התקנות") קובעות את **חובת הקיבוץ לספק** את הצרכים המיוחדים של החברים ושל התלויים בהם, לפי קריטריונים שוויוניים, בשים לב להיקף הצרכים המיוחדים וליכולת הקיבוץ, אך תוך מתן עדיפות גבוהה לצרכים אלה. על פי התקנות, קיבוץ רשאי לספק את צרכי חבריו והצרכים המיוחדים **גם מעבר לקבוע בתקנות**.

חשוב לציין כי אופן הספקת הצרכים המיוחדים יכול להיעשות בין בכסף, בין בשווה כסף ובין בעין. הספקת הצרכים המיוחדים יכולה להיות מותנית בהסדרים לגבי שימוש בהכנסות או בנכסים של החברים ושל התלויים בהם. חובת הקיבוץ לספק את הצרכים המיוחדים, ככל שקיימים, באה **נוסף לחובתו לספק את הצרכים השוטפים של חבר בגיל עבודה וחבר בגיל פרישה**, בהתאם לאמור בתקנות. באותו אופן, לגבי מי שתלוי בחבר והוא בגיר, כוללים הצרכים המיוחדים גם את צרכי החזקתו וחינוכו של בעל הצרכים המיוחדים.

עוד קובעות התקנות כי **על הקיבוץ לקבוע בתקנותו את העקרונות בדבר היקף הערבות ההדדית שהוא מחויב לה וכן את עקרונות ההסדרים ליישום עקרונות הערבות ההדדית הללו**.

על פי התקנות, הקיבוץ המתחדש מחויב להקים **"ועדת צרכים מיוחדים"** (להלן: "הוועדה") שתפקידה הם, בין השאר: לדון בבקשות של חברים להכרה בצרכיהם המיוחדים ובהיקף הספקתם, וכן לדון בטענות של חברים בעניין התניית הספקת הצרכים בשימוש בהכנסות ונכסים של החברים. רשם האגודות מציין כי ההחלטות הפרטניות בעניין הצרכים המיוחדים צריכות להתקבל בוועדה שהינה **גוף אובייקטיבי, מקצועי, בלתי תלוי, המתכנס לעיתים קרובות כדי לתת מענה יעיל ומיידי ובעל יכולת לבחון לעומק את הבקשות המפורטות ולשקול את מכלול השיקולים הרלוונטיים**. אין לשכוח כי המדובר במידע רגיש המחייב הגנה על פרטיותם של האנשים עם הצרכים המיוחדים, וכי פעמים רבות הדיון בעניינם מצריך חשיפה של מידע אישי ורפואי ומידע רכוש-כלכלי. בשל כך, דיוני הוועדה לרבות הפרוטוקולים של הוועדה צריכים להיות **חסויים**, ויש להבטיח שהגישה אליהם תוגבל אך ורק לבעלי תפקיד בקיבוץ שהפרוטוקולים חיוניים לצורך עבודתם בקיבוץ, לחבר ולתלוי בו.

הוועדה נבחרת על ידי האסיפה הכללית **כוועדה סטטוטורית** ובה צריכים להיות מיוצגים האינטרסים השונים הרלוונטיים לדיון. אי לכך, הרשם קובע כי **האסיפה הכללית אינה רשאית למנות את ועד ההנהלה של הקיבוץ כוועדת צרכים מיוחדים**. עם זאת, אין מניעה שתהיה בוועדה נציגות להנהלת הקיבוץ, ובלבד שלנציגות ההנהלה לא יהיה רוב בוועדה או שליטה על החלטותיה. מומלץ שלוועדה ייבחרו חברים אשר להם היכרות, אישית או מקצועית, עם נושא הצרכים המיוחדים. בנוסף, מכיוון שבוועדה מתקבלות החלטות בעניינים מקצועיים, מן הראוי

שיהיו בוועדה **גורמים מקצועיים** בתחום הרווחה, הבריאות והשיקום, אשר יכולים לקבל החלטות מקצועיות מושכלות, המיישמות את מדיניות האסיפה הכללית (כגון: מנהל קהילה, רכז רווחה ועובד סוציאלי). הוועדה רשאית להתייעץ עם גורמי מקצוע וכן לזמן כמשקיפים אנשי מקצוע שאינם חברי הקיבוץ.

הכרחי שהוועדה תהנה **משיקול דעת עצמאי** ותהיה **בלתי תלויה** ברשויות הקיבוץ. לפיכך הנהלת הקיבוץ אינה רשאית להתערב בהחלטות הוועדה. על החלטות הוועדה להיות מנומקות וחבריה ימנעו ממצב של ניגוד עניינים.

עוד מציין הרשם כי ההשגה על החלטות הוועדה היא בדרך של יישוב סכסוכים בהתאם לתקנון הקיבוץ. בעניין זה חשוב להדגיש כי סעיפי יישוב הסכסוכים בתקנונים רואים לנגד עיניהם לרוב ועדות רגילות. על כן, יש לקרוא את סעיפי התקנון באופן שונה בבואנו לדון בהשגה על החלטות הוועדה. מקום שהתקנון מחייב מיצוי הליכים בפורומים נוספים אשר אינם מתאימים להשגה על החלטות הוועדה, הרי שגם במקרים אלו **יש לקרוא את הוראות התקנון באופן תכליתי ומהותי ולא לחייב מיצוי הליכים בפני פורומים לא מתאימים**. כאשר מתגלעת מחלוקת הצדדים יכולים להחליט **בהסכמה** שהם מבררים את הסכסוך בפורום שמוסכם עליהם, וזאת גם אם כתוב בתקנון פורום אחר, כגון בוררות או גישור. לפורום ההשגה חשיבות רבה הואיל ומדובר בנושא רגיש ומומלץ שיתברר בפני גורם שיש לו את הידע, המומחיות והרגישות הנדרשים.

לסיכום, לוועדה השפעה רבה על מערכת היחסים בין הקיבוץ, לבין משפחות עם בנים בעלי צרכים מיוחדים התלויים בהוריהם. חוות דעת הרשם נכתבה מתוך מגמה להגן על כבודו וחירותו של בן בעל צרכים מיוחדים, לעגן את זכותו להשתתפות פעילה בחברה בכל תחומי החיים וכן לתת מענה הולם למוגבלותו באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מתן אפשרות למיצוי מלוא יכולתו.

* ועדת צרכים מיוחדים בקיבוץ מתחדש – גילוי דעת, מדינת ישראל רשם האגודות השיתופיות, 12.01.2017.

---

* המידע המופיע הוא כללי בלבד ואין בו בכדי להוות חוות דעת מוסמכת או ייעוץ מוסמך.

הכותבת לא ייצגה מי מהצדדים אלא אם נרשם אחרת.

* **"איילת רייך - משרד עורכי דין, נוטריון וגישור"** מתמחה בקיבוצים, מושבים, תאגידים,

בתחום המסחרי-חקלאי-מינהלי וענף הלול על כל שלוחותיו. **עו"ד איילת רייך-מיכאלי**

משמשת כבוררת וכמגשרת במחלוקות.

* אנו מזמינים אתכם לבקר באתר האינטרנט שלנו: WWW.AYELET-RAICH.CO.IL,

ולעקוב אחרינו בפייסבוק: **"איילת רייך – משרד עורכי דין נוטריון וגישור"**.